

Z naszych projektów...

Nowe grafiki i fotografie na platformie PAUart.pl

Na platformie PAUart, poprzez którą udostępniane są w domenie publicznej bogate zbiory ikonograficzne Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk, przybyło w bieżącym roku 2800 nowych obiektów. Prace odbywały się w ramach grantu, dofinansowanego ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Fundacji Lanckorońskich.

Na uwagę zasługują zwłaszcza unikatowe fotografie ze Zbiorów Specjalnych, dokumentujące działalność krakowskiego Oddziału Konnego TG „Sokół” oraz I wojnę światową i Legiony Polskie, z kolekcji Kazimierza Hałacińskiego i Jana Gaździckiego. Ciekawym źródłem są także zdjęcia ze spuścizny Zygmunta Lasockiego (1867–1948), działacza ruchu ludowego, pośta i dyplomaty okresu II RP, oraz prof. Walerego Goetla (1889–1972) ze zbiorów Archiwum Nauki

PAN i PAU w Krakowie. Ilustrują one działalność naukową i zainteresowania badawcze tego znanego geologa, ekologa i paleontologa. Wśród udostępnionych dzieł pochodzących z Gabinetu Rycin PAU przeważają grafiki polskich autorów, m.in. Jeremiasza Falcka, Daniela Chodowieckiego, Maksymiliana Fajansa, Jana Zachariasza Freya i Władysława Skoczylasa. Z kolekcji Karola Lanckorońskiego, mającej charakter archiwum wizualnego polskiego i światowego dziedzictwa kulturowego, udostępniono głównie fotografie przedstawiające zabytki, dzieła sztuki i rzemiosło artystyczne Francji i Włoch.

Ogółem, w ramach trwającego dwa lata projektu (2016–2017), opublikowano 4500 nowych grafik, fotografii, pocztówek, rysunków i akwarel, a także zdigitalizowano i udostępniono na stronie macierzystej PAU oraz platformie Małopolskiej Biblioteki Cyfrowej wydawane w Polskim Instytucie Historycznym w Rzymie czasopismo „Antemurale” (28 t.) i „Elementa ad Fontium Editiones” (76 t.), zawierające źródła do dziejów Polski rozporoszone po archiwach zagranicznych.

Korespondencja utracjusza

Zbiory rękopiśmienne Polskiej Akademii Umiejętności wzbogaciły się w 2017 r. o obszerną korespondencję hrabiów Szembeków z podkrakowskiej Poręby Żegoty, wywodzących się z gałęzi podolskiej tego rodu. Ponad 1900 listów powstałych w 2. połowie XIX wieku dotrwało do naszych czasów w doskonałym stanie, mimo iż po II wojnie światowej znajdowały się w Afryce, w rękach Kazimierza Mycielskiego, a następnie w Kanadzie, kiedy to odziedziczyła je Anna z Mycielskich Cieńska. Do Polski wróciła za sprawą Piotra Mycielskiego, męża Róży Skarbek-Borowskiej, ojca Elżbiety Łastowieckiej i Marii Elżbiety Mycielskiej, które z pełną świadomością wartości historycznej korespondencji, zdecydowały się przekazać ją za przyczyną prof. Pawła Taranczewskiego do zbiorów PAU, aby po uporządkowaniu i skatalogowaniu mogły służyć badaczom.

Inicjatywę wsparła finansowo, za pośrednictwem Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Kopernika, Fundacja BGŻ BNP Paribas z Warszawy, która w swojej szerokiej działalności na rzecz edukacji i solidarności społecznej, podjęła również działania z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego. Za osobiste zaangażowanie podziękowania zechcą przyjąć: prezes Fundacji, Pani Małgorzata Zdzienicka-Grabarz, Pani Kinga Pańczyszyn oraz prezes Towarzystwa – Pani Prof. Elżbieta Pyza, Pani Anna Michalewicz, Pan Oktawiusz Kacza i Pan Sławomir Brzózka.

Osobne podziękowania kieruję do rodziny Łastowieckich, która przez ostatnie 20 lat opiekowała się listami. To cenny i interesujący dar, gdyż korespondencja zawiera głównie listy do jednego z najbardziej znanych w Krakowie w 2. połowie XIX wieku lwa salonowego, bawidamka, karciarza i utracjusza – hr. Zygmunta Szembeka, syna Józefa i Józefy z Moszyńskich, męża Klementyny z Dzieduszyckich. Obyty towarzysko, uchodzący za „światowca” Szembek, podobnie jak jego ojciec, często podróżując po europejskich uzdrowiskach, prowadząc hulawczy tryb życia, a nade wszystko oddając się hazardowi, obficie czerpał z podolskich dóbr Moszyńskich.

Nieznana dotychczas historykom kolekcja, dotyczy głównie spraw rodzinnych, majątkowych i towarzyskich hr. Szembeków. Przeważają listy z kręgu przedstawicieli bliższej i dalszej rodziny, oprócz różnych członków rodu, np.: Cieńskich, Czarnomskich, Czaykowskich, Dzieduszyckich, Głębockich, Jurjewiczów, Olszowskich, Moszyńskich, Pusłowskich, Rostworowskich. Korespondencja pozwala także nakreślić krąg towarzyski, do którego należeli członkowie arystokracji, m.in.: Czartoryscy, Lubomirscy, Ostrowscy, Potoccy, Sapiehowie. W Porębie Żegoty bywali także znani malarze realizujący zamówienia na portrety, tj. Tadeusz Ajdukiewicz i Kazimierz Pochwalski. Odnaleźć można również listy od pracowników majątków ziemskich Szembeków, tj. Michała Bobra, Seweryna Harkana oraz leśniczego i myśliwego w Tuligłowach i Woli Węgierskiej pod Pruchnikiem, Mitrofana Przedromirskiego, który posługiwał się gwara z okolic Jarosławia. Do najciekawszych odkryć należą dwa listy Henryka Sienkiewicza z lat 1893–1894, w których Noblista wymawia się chorobą od spotkania z Zygmuntem Szembekiem w Nicei i Lugano, zapewniając równocześnie o przyjaźni, życzliwości i poważaniu dla hrabiego utracjusza.

JOANNA M. DZIEWULSKA